

Trispalvę - į muziejų?

**Dr. Juozas
Parnarauskas**

Savarankiška laisva valstybė turi savo vėliavą, herbą, himną. Valstybės vėliava, herbas ir himnas yra simboliai, skiriamieji ženklai, atstovaujantys konkrečiai valstybei. Jie tuo pat metu pasižymi vienijančia valstybės piliečius savybe, skatinančia veikti valstybės labui, ją saugoti, esant reikalui, ginti, dėl jos kovoti, aukotis. Senesniais laikais vėliavas turėjo stambūs feodalai, miestai, karvedžiai, pirklių gildijos. Lietuvoje vėliavas turėjo Radvilos, Goštautai, Sapiegos, Pacai, Chatkevičiai ir kiti didikai. Nuo XVII a. žalios, baltos ir raudonos spalvų vėliavą turėjo Mažoji Lietuva.

Išsilaisvinusi iš carinės Rusijos okupacijos, Lietuva priėmė algirdaičių ir gediminaičių dinastijų ženklus - dvigubą kryžių ir Gedimino stulpus bei dviejų spalvų - žalios ir raudonos - vėliavą. 1918 m., A. Žmuidzinavičiaus siūlymu, buvo įvesta trečia, geltona spalva, kokią Lietuvos Tarybos komisija ir patvirtino 1918-04-19. Trispalvė buvo 1922 m. įrašyta į Lietuvos Respublikos Konstituciją. Tauta Trispalvę palankiai sutiko, priėmė, ją pamilo, brangino.

Per 87 metus Trispalvę patyrė ne tik meilės ir pagarbos, bet ir niekinimo bei naikavimo laikotarpius. Pirmą kartą Trispalvę suplevėsavo 1918 m. lapkričio 23 dieną Gedimino pilies bokšte. Tačiau neilgam. Lietuvos išdavikų pakviesti, bolševikiniai okupantai 1919 m. sausio 6 d. ją nuplėšė. Gedimino kalne antrą kartą Trispalvę suplevėsavo 1920 m. rugpjūčio 27 dieną. 1920 m., sulaužę Suvalkų sutartį, Želigovskio ir Pilsudskio kariauna okupavo pusę Lietuvos su sostine Vilniumi, Trispalvę vėl nuplėšė. Minint Lietuvos Nepriklausomybės dešimtmetį, 1928 m. vasario 16 d. Vilniaus skautų vadas Pranas Žižmaras su dviem skautais trečią kartą Gedimino pilies bokšte iškėlė Trispalvę (nepajėgdami nuimti vėliavos, pusdienį prakitavę, okupantai nupjovė stiebą su vėliava). Ketvirtą kartą Trispalvę Gedimino kalne suplevėsavo 1939 m. spalio 28 d., tačiau vėl neilgam (sovietinė okupacija). Penktąjį kartą į pilies bokštą Trispalvę pakilo 1991 m. kovo 11 d.

Per du dešimtmečius, dorų patriotų mokytojų dėka, Tautos jaunajai kartai buvo įskiepyta meilė Tėvynei, pagarba ir meilė Trispalvei. Buvusi partizanė J. Ž.-Liepa šių eilučių autoriui pasakojo, kad politiniai kaliniai iš spalvotų siūlų sudarydavo mažytę Trispalvę ir įsisiūdavo į rūbų pamušalą. Mano tėvo byloje, kaip

vieną iš "svarių įkalčių", KGB įrašė rastą popieriaus lapelį su geltonos, žalios ir raudonos spalvų deriniu. Partizanai, priimdami priesaiką, bučiuodavo Trispalvę. Nors už Trispalvės laikymą okupantas baudė Sibiro katorga, ne vienas patriotas vėliavą išsaugojo. Okupacijos metais Vasario 16-osios proga tai vienur, tai kitur Trispalvės pasirodydavo. Prasidėjus blogio imperijos griūčiai, Lietuvos patriotai išdrįso viešai iškelti Trispalvę prie A. Mickevičiaus paminklo, Arkikatedros aikštėje, Vingio parke. Vėliau subangavo vėliavų jūra. Jaunystę laisvoje Lietuvoje primenančios spalvos rado atspindį patriotų džiaugsmo ašarose. Tautos ir jos valstybės minėtinomis progomis vėliavos kilo iš kaimo griūčių, miesto būstų, valstybinių įstaigų.

Ko su Trispalve nepadarė okupantai, ryžosi padaryti "sava" valdžia. Seimūno liberalo Gintaro Steponavičiaus iniciatyva, buvo pateiktas įstatymo pakeitimo projektas, numatantis gyventojams ir valstybinėms įstaigoms privalomai nekelti Trispalvės valstybinių švenčių metu. Motyvas: brangios vėliavos, už vėliavos neįskėlimą didelės baudos (Kazachija, skurdesnė šalis visiems savo piliečiams padovanojo vėliavas). Nebus vėliavos, nebus problemos. Kaip tarė, taip padarė.

Liberalų, pasižyminčių principingumo stoka ir palaidumo pertekliumi, socialdemokratų, pamilusių tik raudoną spalvą, balsais 2002 m. balandžio 18 d. įstatymo pakeitimas, tik trečdaliui Seimo narių dalyvaujant, buvo priimtas. Trispalvės reikšmė, ugdant patriotišką, tautiškai susipratusią pilietinę visuomenę, buvo nuvertinta, patriotų krauju aplaisytytas šventas simbolis paniekintas. Be Tautos balso! Be balso tų, kurie atgulė Sibiro toliuose, Lietuvos žvyruobėse, akivaruose, Tuskulėnuose, nors jų balsas šimtus kartų svaresnis už politinių nesubrendėlių seimūnų balsus.

Tuo Trispalvės niekinimas nesibaigė. Heraldikos komisija, Trispalvę įvardijusi kaip tautinę, bandė įpiršti valstybinę RAUDONĄ. Tačiau visuomenei ryžtingai pasipriešinus, tokios nuostatos buvo atsisakyta.

1918 m. Lietuvos valstybė buvo atkurta tautiniu pagrindu, tautiniu pagrindu atkurta ir Nepriklausomybė 1990 metais, todėl valstybinė ir tautinė vėliava yra viena ir ta pati - trijų spalvų. Trumpą atmintį ar nostalgiją raudonai spalvai turintieji nesuvokia, kad Trispalvė buvo priimta kaip Tautos ir jos valstybės vėliava. Tokią ją suvokė Tauta Pirmosios Respublikos, okupacijų ir atgautos nepriklausomybės laikais, tokią Tauta ją laiko šiandien. Jausdami, kad Tauta pakeitimui priešinsis, ketinama, kaip tas artojas arklį, Tautą pratinti: raudoną pakabinti Seime, Prezidentūroje, Trakų pilyje ir taip toliau... Kai "runkeliai" apsipras, Trispalvę - į muziejų, raudoną - į Gedimino kalną.

Jei Tauta tylės, Dangaus šauksis balsai iš Sibiro įšalo, Lietuvos žvyruobių, akivarų, Tuskulėnų. Prie švento